

per tant, que ja en algunes de les grafies antigues es trobi la *a*: «amarar la calç: macerare calcem» en el gironí Onofre Pou (a. 1575, *ThPu*, p. 6), i fins i tot ja apareix de vegades en mss. de Ramon Llull: «en lo anap del vi amarar són totes mesclades les parts del vin e de la aygua» (*Merav. NCL*, iv, 304). Així i tot fins a Mallorca es manté llargament la grafia amb *e*: el *BSAL* (vols. VII-VIII) va donar molts docs. més o menys vells de Sineu, Algaida, Binissalem, etc. sobre els llocs on es podia *amerar cànem*, i en un de 1513 consta que s'ha d'*amerar a la Riera* (*BSAL* VIII, 90b).

La tendència en els parlars balears, centrals i rossellonesos ha estat cada dia més a fer el present *amara*, forma analògica a la manera de *ençata*, *endanya* (per *endenya* INDIGNARE), i es comprèn que en el nostre cas això s'hagi propagat més que en cap verb, perquè l'etimologia popular² que hi veia la idea de submergir en «una mar» de líquid o d'inundar d'una mar de suor (cf. cast. *sudar a mares*) era ben natural; més encara, per tal com hi ha testimoni que l'espert sovint s'*amara* a mar (com m'ho explicaven espontàniament en la Marina d'Alacant, a Alfàs, 1963; i segurament a Estellencs de Mallorca, on *ədz əməɾəðɔs* són immediats damunt la mar). I no obstant, així i tot, encara hi ha a Mallorca qui pronuncia en el present la forma etimològicament més correcta: a Costitx m'ensenyaven com *s əməɾə* (1964).

El nostre mot no ha quedat confinat a la nostra llengua, car també s'estén a diversos parlars occitans i de l'Orient castellà: en aquells, gràcies a la influència de la *r* següent (com molt sovint s'esdevé en gascò, etc.) s'ha estès bastant la forma amb *a*: aranès *amarà* (Cor.), Comenge «*amarà*: délayer; gâcher; abîmer»;³ en el *TdF* «*amarà*: tremper, inonder, submerger», especialment llenguadocià, i amb ex. de l'agenès Jansemin: «del sang de sous miei-frais dount es tout *amarat*»; gascò *amarà* (Palay): «délayer en eau la farine pétie»; en el Gers 'pastar'. Però allà també s'han mantingut en bona part formes amb *e*: ja en un doc. avinyonès de 1460 apareix *vinaigne amerat* «filtré, séparé de sa lie» (Pansier, s. v.), i a la Baixa Vall d'Aura (HPyr.) un *amerat* és un «mélange de son, pommes de terre, etc., qu'on donne aux porcs» (parlar d'Anères, *Bouts dera Mount*, VIII, 119).

En el territori de llengua castellana, la forma amb *e* s'ha conservat generalment. L'arag. *amerar* segons Peralta i Borao es «mezclar el agua con vino, etc.: *amerar la olla* 'echar agua en olla de nuevo'; a Sogorb «*amerarse* 'empaparse' de humedad, especialmente las personas cuando llueven», «empapar de agua los vajillos de madera», «llenarse de agua los poros de las obras de barro: *una olla, los ladrillos*» (Torres Fornés, p. 200); hi ha *amerarse, amerado* a Múrcia (Ga. Soriano, Lemus); i ja ho trobem en el navarrès López de Corella (1547) i en el sard Porcell, que va viure a Aragó, com també un *merar* en el *DAut*. En fi a mi mateix em deien a Castiello de Tena: «bebo el vino *amerado* con agua de litines» per 'aigualit, barrejat' (1966).

Tenint tanta extensió les accs. 'barrejar amb aigua

la calç' i 'posar el cànem a estovar en aigua', que certament coincideixen amb el sentit del llatí *MACERARE* 'humitejar, ablanir', es comprèn que Moll (*AORBB* III, 17-18) vagi donar-ho com a etimologia segura. Però en *AlcM*₁ ja observa la dificultat fonètica. La *E* de *MACERARE* era breu i es pronunciava per tant sense accent tant en les formes rizotòniques com en les accentuades en la desinència (*MÁCERAT*, *MACERÁRE*), per tant havia de sincopar-se i donar *maurar*, que realment és una forma existent en català amb el sentit de 'fènyer, pastar'. Si s'hagués conservat la *E*, hauria hagut de ser per un tractament savi, i llavors encara quedaria inexplicat per què no havia donat més aviat **maserar* o *macerar*; admctent així i tot que, en una espècie d'evolució semi-erudita, hagués caigut -*C*-, tanmateix hauríem de trobar *(*a*)*maerar* en els textos nostres del S. XIII, i les formes aragoneses i castellanes haurien de ser catalanismes; passariem per això, però ja seria encara més sorprenent de trobar catalanismes en els Alts i Baixos Pirineus, en el Gers i a Agén. Doncs, també hem de descartar l'etimologia *MACERARE*.

Que sigui un derivat de *MĒRUS* 'pur' ja ho va suggerir l'Acad. Esp. des del *DAut*. (s. v. *merar*): «mezclar --- agua --- con vino --- por llamarse en latín *merum*». Només és que *amerar* es diu del vi i no pas de l'aigua: en barrejar dues substàncies ningú no pensa primordialment en l'aigua, la menys valuosa, i així pertot arreu es diu *aigualir* o *amerar el vi, aguar el vino, couper le vin, den Wein wässern, annacquare il vino, merum infuscare, rigare*; una expressió 'envinar' l'aigua em sembla difícil de concebre, i de fet també Corella i Porcell digueren *vino amerado, amerar el vino*.

Però hi ha una manera de salvar essencialment aquesta idea: que és postular un verb llatí **EMERARE* (cf. el cast. *esmerar*, oc. ant. *esmerar* «épurar, perfectionner», *esmerat* 'pur'), en el nostre cas aplicat a l'acció de fer que el vi deixi de ser pur. I com sigui que aquesta és l'única solució sostenible en l'aspecte fonètic, s'imposa acceptar-la (Moll s'ha adherit en *AlcM* a aquesta idea que vaig defensar ja en el *DCEC* I, 191).

DERIV.: *Amera. Amerada. Ameradis. Amerador* (ultra els ja citats del Maestrat; *Ameradors* de cànem a l'Alcora; *L'Amerador* a Pego; Cabeç dels *Ameradors* a Xixona, etc.). *Amerament. Amerim. Amerinar. Ameror*.

¹ Pot semblar estranya la prohibició del vi molt amarat, i com que això és en el passatge on no disposem del ms. sinó només de l'ed. de València (*O. Co.*, p. 14) es pot sospitar si hi ha errada per *e* no *massa amerat* (o *lo massa poch amerat*); però un passatge de la *Doctrina Pueril* justifica la lliçió i ens ho explica: «vi massa forts destruu la calor natural --- e vi *massa amarat* és ocasió que hom sia embriach, si beu vin fort» (ed. Gili, p. 253, basada en un ms. del S. xv que no distingeix clarament la *a* de la *e* àtones). No hi ha mal a beure vi, i cal, si es fa amb moderació; per tant, hi hem d'estar acostumats. — ² Només en aquest sentit d'eti-